

Кримінально-правове та кримінально-процесуальне поняття потерпілого, будучи внутрішньо єдиними, можуть не збігатися між собою за рядом причин.

1. У кримінальному праві потерпілим є особа з моменту заподіяння або створення небезпеки завдання їй шкоди кримінальним правопорушенням, а в процесуальному – з моменту подання нею відповідної заяви.

2. У кримінальному процесі потерпілим є суб'єкт, якому кримінальним правопорушенням заподіяна моральна, фізична або майнова шкода. Потерпілому ж від кримінального правопорушення можуть заподіюватися й інші види шкоди: політична, організаційна, соціальна тощо.

3. Безпосередність заподіяння шкоди, тобто прямий причинний зв'язок між скоєним кримінальним правопорушенням та появою потерпілого. За КК потерпілому особисто та безпосередньо заподіюється, наприклад, тяжке тілесне ушкодження. Що ж стосується КПК, то у визначених випадках потерпілими можуть бути визнані близькі родичі та члени сім'ї померлої внаслідок скоєння кримінального правопорушення особи.

Підтримуючи думку А.А. Гаджиевої [1, с. 106], вважаємо, що КК України необхідно доповнити нормою, яка б визначала поняття потерпілого в матеріальному праві в наступній редакції: «Потерпілий - це фізична особа, якій кримінальним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну, майнову шкоду або створено реальну небезпеку її завдання; юридична особа, якій кримінальним правопорушенням заподіяно майнову шкоду або створено реальну небезпеку її завдання».

Таким чином, з упевненістю можна стверджувати про актуальність подальшого дослідження питання щодо поняття потерпілого у кримінальному судочинстві.

Список використаних джерел:

1. Гаджиева А.А. Понятие потерпевшего в уголовном праве: проблемы, дискуссии, обсуждения // Государство и право. - 2006. - № 4. - С. 105-106;
2. Кримінальний кодекс України від 01.09.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http : //zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14);
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом № 4651-VI від 13.04.2012 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» № 4652-VI від 13.04.2012 р. – Х. : Право, 2012. – 392 с.;
4. Сенаторов М.В. Потерпілий від кримінального правопорушення в кримінальному праві. – Харків : Право, 2006. – 208 с.;
5. Уголовно-процессуальный кодекс Российской федерации от 18.12.2001 г. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http : //www.up-kodeks.ru/](http://www.up-kodeks.ru/).

Науковий керівник: к.ю.н., доц.. Бондаренко О.О

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БІЖЕНЕЦЬ» В УКРАЇНІ

Джумаєва К.Б.,
студентка 5-го курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н.Каразіна
e-mail: Kristina_Jumaeva@mail.ru

Ключові слова: біженець, статус біженця, конвенція.

Історія біженців бере свій початок ще у Стародавньому світі. Соціально-політичним явищем біженство стало під час Першої світової війни. Наступна хвиля біженців була спровокована Другою світовою війною, коли «на європейських теренах перебувало понад 1 млн. біженців» [5, с.10]. Нині у світі налічується «близько 20 млн. біженців» [7, с.10].

На початку ХХ ст. проблема біженців стала розглядатися як всесвітня. «Втілити в життя перші зусилля з міжнародно-правового регулювання проблеми біженців була покликана Ліга Націй» [4, с.7]. У зв'язку з цим, у 1946 р. під егідою Організації Об'єднаних Націй було утворено Міжнародну організацію у справах біженців (МОБ), а з 1951 р. – Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), відділення якого нині діють у 119 державах світу. Конвенція про статус біженців (1951 р.) та Протокол про статус біженців (1967 р.) є і тепер відправними нормативними актами для держав, які стикаються з проблемою біженців [5, с.10].

Виходячи зі змісту Конвенції про статус біженців від 28 липня 1951 р. [2], біженцем слід вважати особу, яка в результаті подій, що відбувалися до 01.01.1951 р., унаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, знаходиться поза країною своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає це робити через такі побоювання.

Отже, ключовим у визначенні поняття «біженець» є фраза «цілком обґрунтовані побоювання переслідувань». Недоліки визначення поняття «біженець» у згаданій Конвенції:

- не дається тлумачення понять «цілком обґрунтовані побоювання» та «переслідування»;

- Конвенція дещо обмежується своєю дією в часі, адже чинність Конвенції поширюється лише на осіб, які стали біженцями внаслідок подій, що трапилися до 01.01.1951 р. Цей недолік було усунено 13 січня 1967 р. підписанням відповідного Протоколу щодо статусу біженців, для цілей якого термін «біженець» означає будь-яку особу, яка підпадає під визначення ст. 1 Конвенції з вилученням слів «у результаті подій, які сталися до 1 січня 1951 р...» та слів «...внаслідок таких подій» у ст. 1 А (2) [3];

- визначення поняття «біженець» за Конвенцією зводиться до того, що воно не дозволяє реєструвати як біженців осіб, які стали жертвами війни.

Однак, як зазначає І.Ковалишин, «більшість європейських держав висловлюється проти розширення конвенційного визначення поняття «біженець», оскільки міграційна ситуація у європейських країнах є напруженою» [6, с.39].

У сучасному міжнародному праві біженцями слід вважати осіб, які:

- знаходяться поза державою свого походження;
- не можуть або не бажають користуватися захистом цієї держави і не можуть або не бажають повертатися в цю державу;

- обґрунтовано побоюються стати жертвою переслідування у державі свого походження;

- переслідування ґрунтуються на ознаках раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або торкаються політичних переконань.

У січні 2002 р. відбулося приєднання України до Конвенції про статус біженців [2], що зумовило прийняття Верховною Радою України в червні 2001 р. нової редакції Закону України “Про біженців”. У цьому акті закріплюється таке нормативне визначення поняття “біженець”: це особа, яка не є громадянином України і внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї

громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни, або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

За змістом Закону України “Про біженців” у редакції від 24 грудня 1993 р. біженцями визнавалися лише ті особи, яким надано статус біженця в Україні. Таке положення становило головну невідповідність першої редакції Закону України “Про біженців” Конвенції про статус біженців. Порівнюючи визначення поняття біженця в першій і другій редакціях Закону України “Про біженців” зазначимо, що в останній редакції Закону поняття біженця не пов’язується лише з наданням особі такого статусу в Україні. Ця відмінність є принципово важливою, оскільки таке визначення поширює систему захисту й відповідні права біженців, зокрема право не бути висланим в обстановку переслідувань, і на тих осіб, які лише мають набути статусу біженця – шукачів статусу біженця в Україні.

Отже, згідно з останньою редакцією Закону про біженців, особа є біженцем від того моменту, коли її фактичне становище відповідає визначенню поняття “біженець”. При цьому «під це визначення підпадають не лише особи, яким надано статус біженця в Україні через встановлений законодавством України порядок (визнані біженці), а й шукачі статусу біженця (потенційні біженці)» [7, с.60-63].

У Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [1] біженець визначається як особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

Недоліки законодавства України при визначенні поняття «біженець»:

- не дається тлумачення терміна «переслідування» і не визначається, яким способом і ким повинно здійснюватися переслідування особи, за наявності якого вона може визнаватися біженцем;

- поза увагою залишається питання щодо правового становища жертв військових конфліктів, які потребують захисту.

Отже, порівняльний аналіз статей Конвенції про статус біженців 1951 р. та чинного законодавства України свідчить про відсутність істотних протиріч між ними, щодо визначення поняття «біженець». Однак вищезазначені нами недоліки щодо визначення цього поняття потребують усунення.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Зубенко Г.В.

Література:

1. Закон України “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту” від 08.07.2011 № 3671-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>. - Назва з екрану.
2. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.
3. Протокол щодо статусу біженців від 13 січня 1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua. - Назва з екрану.

4. Гончаренко О. А. Статус біженця в міжнародному праві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2005. – 20 с.
5. Жванко Л. М. Біженство Першої світової війни в Україні. Документи і матеріали. (1914–1918 рр.) / Наук. ред. О. О. Нестуля. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 360 с.
6. Ковалишин І. Правовий статус біженців в Україні як вид правового статусу іноземців // Право України. — 2001. — № 2 – С.38-42.
7. Малиновська О.А. Біженці у світі та в Україні: моделі вирішення проблеми. – К.: Генеза, 2003. – 288 с.

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ НЕУКЛАДЕНИМИ

Діденко Наталія Сергіївна

студентка 4 курсу Полтавського юридичного інституту

Національний університет «Юридична академія

України імені Ярослава Мудрого»

e-mail: dsdenkonatalsya@mail.ru

Ключові слова: господарський договір, неукладеність, істотні умови, згода, підстава.

Сьогодні досить жваво обговорюється як у колі науковців так і в судовій практиці питання пов'язане з особливістю визнання господарських договорів неукладеними. Законодавче закріплення у 2004 році категорії неукладеного договору (такого, що не відбувся) у ч. 8 ст. 181 ГК України (далі – Господарський кодекс України) не тільки не вирішило завдання підвищення ефективності правового регулювання господарсько-договірних відносин в цій частині, а навпаки, розширення сфери застосування господарського договору зумовило чисельне зростання судових справ про визнання господарських договорів неукладеними, що і є свідченням недосконалості законодавства з даного питання, а також недостатнього рівня правової культури учасників господарсько-правових відносин. Варто зазначити, що є проблемою не тільки питання неукладеності господарських договорів, але й невизначеність правової природи неукладених господарських договорів як правового явища.

Поняття неукладеної угоди не у законодавстві не закріплено, так як і не закріплено поняття «нездійсненої». Згідно з ч. 8 ст. 181 ГК України у разі якщо сторони не досягнули згоди з усіх істотних умов господарського договору, такий договір вважається неукладеним (таким, що не відбувся). Якщо одна зі сторін здійснила фактичні дії щодо його виконання, правові наслідки таких дій визначаються нормами ЦК України[2]. Але для початку ми повинні з'ясувати, що ж представляє собою укладений господарський договір. Якщо виходити із змісту ч. 2 ст. 180 ГК України договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Аналізуючи зміст цих норм можна визначити ряд умов, за наявності яких господарсько-правовий договір можна вважати укладеними: 1) сторони повинні досягти угоди з усіх істотних умов договору; 2) сторони договору мають досягти такої згоди у передбаченій законом формі; 3) сторони господарсько-правового договору мають досягти такої згоди у передбаченому законом порядку. У разі якщо сторони не досягли згоди з усіх істотних умов господарського договору, такий договір вважається неукладеним (таким, що не відбувся) – ст. 181 ГК України, тобто головною правовою підставою визнання господарського договору неукладеним є відсутність згоди між сторонами стосовно умов, що належать до істотних (незалежно від причин). На практиці такими підставами є: 1) у документах не можливо зрозуміти, про що саме домовилися